

РЕЦЕНЗИЯ

написана от член на научно жури, за придобиване на образователна и научна степен “доктор” по обявена процедура от Икономически университет - Варна

1. Обща информация

Изготвил рецензията: доц. д-р Георги Маринов Георгиев, катедра „Международни икономически отношения”, Икономически университет - Варна.

Основание за написване на становището: Заповед РД № 06-618/ 07.03.2018 г. на Ректора на Икономически университет - Варна за назначаване на научно жури, за откриване на процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор”.

Автор на дисертационния труд: докторант Христоско Иванов Богданов, докторска програма „Световно стопанство и международни икономически отношения”.

Тема на дисертационния труд: Ефективност на данъчния контрол в България, в сравнение с държавите от ОИСР.

2. Данни за дисертанта

Христоско Иванов Богданов е завършил ОКС „Бакалавър” (1992-1996 г.) и ОКС „Магистър” (1996-1997 г.) в Икономически университет - Варна. От 1997 г. работи като асистент в Икономически университет - Варна и същевременно в областта на счетоводното обслужване на малки и средни предприятия. Докторантът има богат професионален опит, в т.ч. и като експерт по различни процедури.

3. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният за защита дисертационен труд е в обем от 204 страници, написан е в наложилата се у нас (и отговаряща на чл.27, ал. 2 от

Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България) класическа структура от увод, три глави, заключение и библиографска справка. Използвани са 119 литературни източници, на български, руски и английски език. За емпиричното проучване са използвани над 2500 текста, произхождащи от различни държави и международни организации.

Представеният автореферат достоверно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд. Налице е и декларация за оригиналност.

Разработваният в дисертацията научен проблем е особено актуален във връзка със стремежа на страната ни да стане пълноправен член на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), а и поради значението на данъчния контрол изобщо за развитието на икономиката - неслучайно през последните години на данъчното облагане и контрола се отделя особено внимание, като главна тема на световните дискусии по развитието на икономиката.

Обектът и предметът на изследване в дисертационния труд са ясно посочени. Целите и задачите са добре формулирани. Точно са формулирани изследователската теза и актуалността на изследването, като са посочени и някои ограничителни условия при осъществяването му.

Използваните в разработката език и стил показват, че дисертантът притежава добри изследователски умения и професионална квалификация. Дисертационният труд се характеризира с точен, последователен и разбираем научен стил, а обемът на научното изследване е добре балансиран.

Използваният инструментариум се основава както на класическите, така и на съвременните научни методи: системно-диференциращ и системно интегриращ научен подход, сравнителен анализ, анализ на текстови данни, наблюдение и др.

4. Преценка за структурата и съдържанието на дисертационния труд

Структурата и съдържанието на дисертационния труд съответстват на изискванията на чл. 27 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл.34, ал.2 и ал.3 от

Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет - Варна.

В първа глава се прави характеристика на основните понятия за оценка на ефективността на данъчния контрол. За България, както и за държавите-членки на ОИСР, данъците играят най-значителна роля, като дял при финансиране на публичните разходи. Разкрита е връзката между данъчната политика, данъчните системи и данъчния контрол и се застъпва становището на определени автори, че данъчния контрол е елемент на данъчната система, чрез който се акумулират средствата от данъци в съответните бюджети, като данъчните системи включват различните видове данъци, начините на облагане, отчитането и контрола върху тях, които от своя страна са отделни нейни подсистеми.

Втора глава е посветена на сравнителен анализ между данъчните системи на държавите-членки на ОИСР от Европа и България за периода 2008-2016 г. Направени са изводи относно трите данъчни стълба в данъчните системи на отделните държави: подоходно данъчно облагане; корпоративно облагане и облагане с ДДС. При подоходното облагане, тъй като исторически то е най-старо и държавите имат много специфики свързани с особеностите в историческото им развитие, се установяват най-големи различия, а най-близки между България и страните-членки са областите на облагането с ДДС, тъй като това е сравнително нов данък за всички европейски държави, в т.ч. и за тези от Източна Европа. Известно сходство се наблюдава и в областта на корпоративното подоходно облагане.

В трета глава е основното емпирично проучване, и са изложени и някои теоретични въпроси свързани с използването на анализа на текстови данни (text mining, ТМ), и конкретно относно данъците и данъчното облагане в страните от ОИСР и България. Проучването е извършено, като за всяка от разглежданите държави са обработени и анализирани по 100 публикации на английски език с минимален обем от 400 текстови знака. Приоритет се отдава на анализа на европейските държави от ОИСР, България и ЕС като цяло. Обработката на анализа на текстови данни е направена с помощта на статистическия пакет R. Предложеният подход е сравнително нов и има достатъчен потенциал за развитие в бъдеще.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Дисертационният труд обогатява теоретичните и практическите изследвания в областта на ефективността на данъчния контрол.

Главната новост, която съдържа представения текст, това което прави разработката изключително интересна, е прилагането на техниката text mining, един относително нов похват, в изследването на една принципиално трудна за изследване материя като нагласата на обществото към данъците, а и към фискалната политика, данъчната система като цяло. Силно впечатляващи са също и обхватът и обемът на емпиричното проучване. Авторът се заема с нелеката задача да изследва една немалка група, съставена от няколко десетки страни и международни организации, важни в икономическо отношение. Това е факт, подсказващ че валидността на направените изводи е силно правдоподобна. Избраният път за ограничаване в езиков план на материала само до текстове на английски език силно способства за повишаване на надеждността на междустрановите сравнения, които са направени.

Спецификата на избраната техника за изследване на материала, а именно да дава числови резултати, чудесно се вписва в съвременния стремеж към представяне на квантификативни по своята природа изследвания.

Високото качество на направеното изследване, пълнотата на разкриването на същността на данъчния контрол и данъчната система като цяло, умелото им обвързване с публичния избор, и оттам с текстовете в публичното пространство и с нагласите на публиката придават завършеност, пълнота на разработката.

6. Публикации и участия в научни форуми

Основните моменти от дисертацията са намерили отзвук в научните среди, чрез представените 1 студия и 4 доклада, съответстващи на изискванията по чл.35, ал.1, т.4 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет - Варна.

7. Критични бележки и препоръки

На места се наблюдава известна разпокъсаност на текста, известна езикова редакция би била на място. Форматирането на резултатите от компютърния анализ би могло да бъде оформено по-прегледно. Препоръчително е и предпечатно редактиране на графиките и таблиците. Интересно би било да се види и разширяване на ТМ анализа с други достъпни техники, но това е по-скоро препоръка за по-нататъшни изследвания по разглежданата тематика.

8. Въпроси към дисертанта

1. Доколко използваната за проучването техника, ТМ анализ, е приложима и към други аспекти на фискалната политика, например към оценка на оптималността на размера на данъчните ставки или наличието на данъчни облекчения?
2. Кое наложи използването именно на приложената ТМ техника, а не на някоя от другите, които този тип анализ предлага?
3. Защо при различните държави най-силно свързаните термини показват различни, понякога силно разминаващи се стойности?
4. Използването на текстове на оригиналните езици на разглежданите държави, а не само на английски, би ли допринесло за прецизиране на резултатите?

9. Заключение

Представеният дисертационен труд на тема: „Ефективност на данъчния контрол в България, в сравнение с държавите от ОИСР” представлява задълбочено изследване на актуален проблем, съдържа оригинални авторски тези, анализи и обобщения. Трудът напълно отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, както и на Правилата за

условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет - Варна.

Представеният текст представлява самостоятелно научно изследване, с оригинален принос в науката, и това ми дава пълно основание да изкажа положителното си мнение, както и да препоръчам да членовете на научното жури да бъде присъдена образователната и научна степен “доктор” на Христоско Иванов Богданов по научна специалност “Световно стопанство и международни икономически отношения”.

10.04.2018 г.
Варна

Рецензент: .
(доц.д-р Георги Маринов)

РЕЦЕНЗИЯ

От рецензент (име, академична длъжност и научна степен):

Проф. д-р Андрей Боянов Захариев от СА „Д. А. Ценов“

Научна специалност на рецензента:

„Финанси, парично обращение, кредит и застраховка“ (Финанси)

Рецензиран автор на докторат:

Докторант Христоско Иванов Богданов

Наименование на дисертационния труд:

*„Ефективност на данъчния контрол в България,
в сравнение с държавите от ОИСР“*

Звено, където докторанта е зачислен:

Катедра „МИО“ при Факултет „Управление“ на ИУ – Варна

Научна специалност на докторанта и форма на обучение:

*Докторантура на самостоятелна подготовка по докторска програма
„Световно стопанство и МИО“ към катедра „МИО“*

Научен ръководител на докторанта:

*Доц. д-р Веселина Василева Димитрова, зам.-ръководител на катедра
„Финанси“ към факултет „Управление“ на ИУ - Варна*

Основание за написване на рецензията:

*Решение от заседание на Научно жури от 8 март 2018 г. и Заповед
№06-618/07.03.2018 г. на проф. д-р Пламен Илиев, ректор на ИУ –
Варна за състав на научно жури и определяне на 28 май 2018 г. за
крайна дата на заключително заседание на научното жури.*

Нормативна уредба:

*Настоящата рецензия е разработено в съответствие с изискванията на
Закона за развитие на академичния състав в Република България –
ЗРАСРБ (обн., ДВ, бр. 38 от 21.05.2010 г., с изм. и доп., последно изм. и
доп. бр. 68 от 02.08.2013 г., в сила от 02.08.2013 г.), Правилника за
прилагане на ЗРАСРБ - ППЗРАСРБ (обн., ДВ, бр. 75 от 24.09.2010 г., с
посл. изм. бр. 62 от 12.07.2013 г.) и Правила за условията и реда за
придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в
Икономически университет – Варна.*

3

1. Информация за дисертанта

Докт. Христоско Богданов се е обучавала по докторска програма по докторска програма „Световно стопанство и МИО“, към катедра „МИО“ при факултет „Управление“ на ИУ – Варна, съгласно Заповед на Ректора на ИУ-Варна № 17-1195/03.05.2017 г. Обучението е осъществено в докторантура на самостоятелна подготовка. Ход за защита е даден с решения на ФС на факултет „Управление“ на ИУ – Варна (Протокол №28/28.02.2018 г.). Научен ръководител е доц. д-р Веселина Василева Димитрова. Дисертантът е завършил бакалавърска и магистърска степен в ИУ – Варна в периода 1992-1997 г., като със завършването е заемал без прекъсване академична длъжност „асистент“ в ИУ – Варна с профил на преподаваните дисциплини: „Теория на счетоводството“, „Финансово счетоводство“, „Финансово-счетоводен анализ“, „Управленско счетоводство“, „Теория на контрола“, „Финансов контрол“.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Настоящото становище е изготвено съобразно примерна структура на рецензия за придобиване на ОНС „Доктор“. Становището съответства на нормативните изисквания на Закона за развитието на академичния състав в РБългария, Правилника за прилагане на закона за развитието на академичния състав в РБългария и приложимата в ИУ-Варна вътрешна регулаторна уредба.

Представената за рецензиране дисертация изследва ефективността на финансовия контрол в страните от ОИСР. Дисертационният труд е в обем от 204 стандартни страници и се състои от съдържание, увод, три глави, заключение, библиография – 119 източници.

Във въведението е обоснована актуалността на изследвания проблем, обоснована е негова дисертабилна основа. В първа глава е изследвана характеристиката на основните понятия за оценка на ефективността на данъчната система и данъчния контрол. Във втора глава авторът развива критичен анализ на връзката между ключови категории в публичните финанси: публичният избор, данъчната политика и данъчните системи. В трета глава е развит професионален и методически издържан анализ на текстови данни относно данъците и данъчното облагане в страните от ОИСР и България В

заклучението са обобщени основните изводи от дисертационния труд и са представени проблемни области за бъдещи изследвания.

Обектът на изследване в дисертацията са европейските държави-членки на ОИСР и България. Предметът на изследване са елементите на данъчната система, свързани с ефективността на данъчния контрол.

Основната теза на изследването е формулирана от дисертанта, както следва: "... по-доброто разбиране за понятията "данъци" и "данъчно облагане", максимално ясното и точно поднасяне на смисъла им към данъкоплатците, влияе благоприятно върху ефективността на данъчния контрол и данъчните системи на данъчните администрации в страните от ОИСР. Като следствие, данъчните администрации на страните от ОИСР могат да оформят свои подходящи стратегии, модели за обработка на нова финансово-счетоводна информация, за управление на потенциален риск и да подобрят качеството на услугите си, насочени към данъкоплатци и държава. Резултат от всичко това ще са по-ефективното прилагане на данъчната политика, в т.ч. с по-тежко данъчно бреме за данъкоплатците."

Доказването на тезата се базира върху международно проучване с представителен характер.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Поставените в дисертацията задачи могат да се оценят за коректно изпълнени. Постигнатите от докторанта научните и научно-приложни резултати потвърждават наличието на професионално насочван от научния си ръководител докторант, който прилага издържана и автентична методология в дисертационния труд, отговаряща на стандартите на международно сравнително изследване.

4. Оценка на формулираните приноси и постигнати теоретични, теоретико-приложни и емпирични резултати

Авторът генерира приноси на база приложения изследователски метод: извличането на знания от анализа на текст (text mining - ТМ, респ. text data

mining - TDM). На тази основа се потвърждават заявените приноси:

1. Разкрити са научно-издържани връзки между публичния избор, особеностите на данъчния контрол и връзката му с нагласите в обществото.

2. Проведено е аналитично изследване и анализ с интернационален ракурс върху съвременното състояние на данъците в държавите-членки на ОИСР от Европа (за периода 2008-2016 г.). Извършен е сравнителен анализ между установените данни за страните-членки и ОИСР и България.

3. Апробирана е техниката за анализ на текстове (ТМ) с фокус изследване на използваната терминология в публичното пространство, на анализирани страни и общности, и в България.

4. Идентифицирани и метрифицирани са ключови фактори за приложението на ТМ в работата на приходната администрация, с цел повишаване ефективността на данъчния контрол и данъчната политика на институциите.

Извод: Авторът ползва компетентен изказ за научните си хипотези, прилага класическа схема за структуриране на изследването, подкрепена с методология и емпирика. Спазени са правилата на научната етика. Авторът демонстрира познания за информираност за достиженията на научната мисъл в изследваната област. Оценката на установените научни приноси е положителна. Чрез тях докт. Христоско Богданов безспорно и категорично демонстрира способност да систематизира, проучва, тества и (интернационално) изследва.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

В подкрепа на дисертацията са представени пет публикации, вкл. една студия и четири доклада, изнесени на авторитетни научни форуми. Считаю, че те отразяват коректно научния потенциал на автора и подкрепят популяризирането сред научната и професионална общност на основните приноси и постижения в работата на докт. Богданов.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отговаря на изискванията за систематизирано изложение на основните достижения в дисертационния труд. Чрез него, в рамките на 44 страници, авторът синтезира позитивните достижения на дисертационното

изследване, осъществено с подкрепата на колектива на катедра „МИО“ при ИУ -Варна и лично на научния ръководител доц. д-р Веселина Димитрова.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Въпрос за уточняване в рамките на публичната защита: Как оценявате връзката между „икономиката в сянка“, „събираемостта на данъците“, „степената на разкриваемост при „бягство от данъка“ и „размера на наказателна санкция при „укриване на данъци“ в частност за България и като цяло за ОИСР?

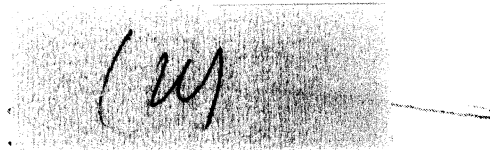
8. Заключение

Налице е **успешна докторантура** довела до **дисертабилно изследване, публикации и научни изяви.**

Върху основата на всичко гореизложено, изразявам позитивно становище – „ЗА“ присъждането на ОНС „доктор“ по икономика на докт. Христоско Богданов от катедра „МИО“ на ИУ - Варна.

19.04.2018 г.

Свищов

/Проф. д-р Андрей Захариев/

URL: www.financel952.com; E-mail: a.zahariev@uni-svishtov.bg;

Researcher ID: P-3524-2016; Scopus Author ID: 36246872800